

MAGYAR KURIR

Indult Bétsből, Kedden Mártzius' 18-dik napján, 1817-dik esztendőben.

Szent Ilona.

A' közelébb költ M. Kurirban egymás újságlevél után mi is tsak egy pár szóval írtunk ezen szigetről. Most ezeket írhatjuk ugyan azon tárgyakról, a' Londoni, Febr. 24-dikén költ levelek után, bővebben: — „Szent Ilona' szigetén (így szoll a' tudósító) oly keveset gondolnak már most Napoleonnal, mint ha rég' meghalt volna; 's alig lehetne elhinni, hogy a' 60-dik számú Regementünköl, melly most ezen szigeten őrizeten van, még eddig tsak egy tiszt sem látta őtet. Az utóbbi 12 vagy 14 napok alatt ki nem jött a' házából; lovat pedig már néhány hónapoktól fogva nem is látott. Olykorolykor rosszúl lévén maga gyógyítja magát; sokat ferdik, 's gyakran három óráig is elül a' meleg ferdőben. Távol légyen, hogy az Orvosi tudományhoz tsak valamennyire is bizna, de sőt inkább azt erőssíti, hogy az ártalmas és veszedelmes légyen, 's hogy ő azzal eddig is igen ritkán élt. Már nem egyszer eleibe terjesztették, hogy a' mozgásnélkül való élet miatt könnyen valamelly terhes nyavalya jöhet reá: — „Annál jobb, így felelt Napoleon; ohajtanám, hogy parantsolat érkezék, hogy agyon lőjjenek; ezen esetben tsendesen fognám a' halált ezen kanapén fogadni. Önnön magamat soha meg nem ölöm; állapotomnak türedelemmel való szenvedésére elegendő lelki erővel bírok.“ — Soha meg nem engedte, hogy az úgy nevezett böltesség'

fogai közzül tsak egygyet is kivonnyanak, pedig sok fájdalmat és daganatot szenved miatta ábrázatjában; tsak megmelegített keszkenőt rak a' fájdalmas részre; még tsak arra sem lehet reá venni, hogy főtt rózsalével gargarizálja a' torkát, attól felvén, hogy Merkuriust vagy Opiumot tesznek bele, mellyektől nagyon undorodik. Mint-hogy nem régen a' Scorbutus jelengette magát nálla, tanátsolták néki, hogy kevesebb húst és több zöldséget egyék, 's ezt a' tanátsot meg is fogadta, és azolta jobban érzi magát. Már most semmi idegent 's átaljában senkit maga' eleibe nem botsát, a' kit nem a' Palota' nagy Maschalja Gróf Bertrand mutat-be néki: a' Kormányozó pedig nem engedi, hogy Bertrand valakit Longwoodba behívasson. A' sziget' lakosai közzül még kevesek látták Napoleont, de nem is mutatják, hogy látogatására menni kívánnának. Élete' módja tsupa Frantzia; 1 órakor fölöstökömöz (de ez nem kává vagy egyéb efféle italnak neme, hanem az, a' minek neve: *Degeuner à la fourchette*, az az, a' mihes kés villa kívántatik p. o: sült kapany, fátzán, és szükségben rostélyos petsenye, vagy főtt disznó-lábdarabok tormával, 's több effélek); 's estvéli 8 órakor ebédel. Sokat olvas; gyakran el is alszik a' könyven. Las-Cases azt beszéllette, hogy egyszer 14 óráig látta olvasni egyvégtiben, a' mit bajos elhinni. Most, a' miolta Las-Cases nintsen a' szigeten, keveset ír. Ő volt, az ő Historiájának írásában, melly

már jó meszsze haladott, a' titoknokja. Azt, hogy a' *Las Cases*' irásai között valami olyant találtak volna, melly az ő elszökésének eszközlését illetné, nem gondolom; de találtak egy más nevezetes *Napszámszeréntvaló-jegyzőkönyvet*, mellyet ő a' *Napoleon*' Párisból való elútozásától fogva az ő elfogattatásáig, 's *Longwood*ba való elvitettetéséig folytatott. Ezt a' jegyzőkönyvet elvették tőlle, 's meg fogják addig tartani, míg a' *Ministerek* meg határozzák, hogy mit kell véle tsinálni. *Bonaparténak* még 10 lovai vagynak, de nem sokat érnek. A' *Hatalmasságoknak Biztosai*k között még mind ez ideig magához nem botsátott egygyet is.

Nagy Britannia.

Minthogy a' *Spence* Társaságának nevezete most az Angliai dolgokban igen gyakran emlegettetik, jónak találtak közönséges leveleink, ennek a' magok *Olvasóikkal* való megismertetésére nézve, a' következő megjegyzéseket kiadni:—„*Spence*, a' *Tyne* mellett lévő *Newcastlei* *Philosophiai Társaságban*, 1775-ben, mint *Akademiai* tanítást úgy tette legelsőben a' maga tudományát közönségessé. Néhány esztendőkkel azután, mint *Politikai Álmod*, úgy adta azt ki nyomtatásban ily tizmirás alatt: *Spensoniái, egy Utopia és Oceana között fekvő Országbeli, Constitúzió*. Ezen *Constitúzió* szerint *Spensoniában* minden föld az egész nemzet' megoszthatatlan és elidegenithetetlen tulajdona, 's a' *Felsőséget* az alattvalók, egygyütt-vétetve, tesszik. Egyéb tulajdont minden ember szerzhet és bírhat, csak fekvő jószágot nem, minthogy mind ezek, kivétel nélkül, egygyütt az egész nemzetéi! A' nagyobb birtokok 21 esztendőre adatnak-ki, *Contractus* szerint, 's ezen időnek eltelése után ismét a' többet ígérőnek adatnak kótyavetye által. Ha a' népesedés úgy kívánnya, ezek a' nagyobb jószágok kisebb részekre osztattatván, így adattatnak árendába, de ezek már csak egy-egy esztendőre. Sem-

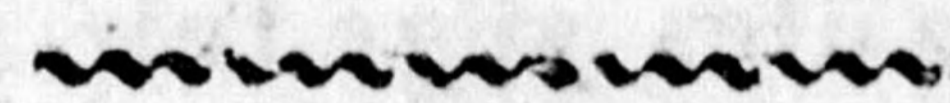
mi egyéb adakozásoknak nemei nintsenek az árendafizetésnél; minden közönséges költségeknek ebből 's meg a' hasonlóképen árendába adódó halászatokból 's bányákból, 's a' többi, kell kitelni. A' mi mind ezek után meg marad, minden lakosok között egyenlő részekben kiosztattatik. *Törvényhozó hatalommal* a' *Parlamentum* bír. Minden lakosoknak minden külömbség nélkül, még a' fejer nép is ki nem vétettetvén, jussok van a' voksolásra a' *Parlamentum*' tagjainak választatásában. Ez a' választás esztendőnként történik. A' *Végrehajtó Hatalom* 24 tagokból álló tanátsnak kezében van. A' tagoknak fele része minden esztendőben kilépik, 's újak választatnak helyekbe. Minden férfiú lakos köteles a' haza' védelmezésére. Ott minden 5-dik (nem a' 7 dik mint nállunk) nyugvó nap. A' vallásrol 's a' vallási ájtatosságokrol semmi szó nintsen a' *Spence*' országában; ő ezt minden embernek tulajdon lelkiismeretére bízta, hogy azt tselekedje, a' mit e' tanátsol. Mikor a' *Frantzia* *Revolúzió* a' maga elveszettségének éppen a' legmagasabb halmára jutott volt, akkor *Spence* is elő állott egy irással, melly által meghívta az *Anglus* nemzetet, hogy vegye munkába az ő plánumának végrehajtását: — „Ne féljeteK, így szollította meg ezen irásában a' nemzetet, ne féljeteK attol, hogy célzástokat el nem ériteK. Ha valamelly hajón az embereknek okok van arra, hogy a' kormányozással 's az útnak elintézésével meg ne elégedjenek, 's ezért a' fő igazgatást magoknak vegyék, félhetnek-é azon maroknyi tisztektől, a' kik őket ebben megakadályoztatni akarnák? — Ezen irásáért *Spence* elfogattatván, törvényszék' eleibe állittatott. Egész képe olyan volt az embernek, hogy szánakozásra indította a' bírákat, a' kik látták, hogy ő egy, nem feltett célzással rossz indulatú, eszelősködő (*fanaticus*), a' maga képzelődéseinek azonban egészszen hitelt adó ember legyen.

A' Birákhoz e'képpen szollott: — „Én szegényebb vagyok, hogy sem a' Prokurátoroknak megfizethetnék, hogy oltalmazzanak; tehát kéntelen vagyok magam védelmezni magamat. Az én tudományom az embereknek valóságos jusaikról, a' természetben van fundáltatva, oly keményen, mint a' kőszikla; a' pokol' kapui sem vehetnek erőt rajta. A' mit nyomtatásban kiadtam, azt én egész lelkiismeretbéli meggyőződéssel irtam; 's a' szívem tudja azt, hogy én a' világ eránt való jó gondolkodásban akár melly Prófétával, Apostollal, vagy Philosophussal megmérkezhetek. Sem tovább nem élhettem sem tsendesen meg nem halhattam volna, ha azt, a' minek közönségesen való kimondására engem' az én lelkiismeretem' szava nogatott, elhalgatnom kellett volna.“ — A' Spence' re való ítéllettelnek kimondásában azt vévén gondolóra a' birák, hogy az ő nyomtatásban kiadott gondolatait tsakugyan minden eszelősségek mellett is semmi zendülés 's a' közönséges bátorságnak semmi erőszakos bántodasa nem követte, és hogy továbbá valaki tsak a' reá bizonyosodott törvénytelen tselekedetekért 's nem a' tsupa vélekedésekért büntettethetik-meg, tehát a' Fő-ítélőbiró Lord Kenyon, minekutánna a' Spence' mentségeit is meghalgatta volna, őtet 20 font Sterlingnek fizetésére és esztendeig való fogságra itélni elégnék találta.

Eltelvén ezen esztendő, Spence egy kis talygát szerzett, arra nyomtatványait felrakta, 's a' talygát maga vonván, így járt széllyel városról városra, 's így árulgatta philanthropicus irásait, 's így élegetett bár mi szegény módon is de másokra való szorulás 's másoknak terhelése nélkül, mind addig, míg ezelőtt valami három esztenlővel, lment a' mindenetők' útján oda, a' hol bizonyosan nem bajlódik a' Spensoniai jószágoknak árendába való adásával; hanem eszelős irásai tovább éltek nállánál, minthogy, mint a'

Parlamentumi vizsgálódásokban mondatik, még most is találtatnak követői, kikről tsakugyan azt jegyzik-meg, hogy még eddig ki nem jött róllok, hogy sem a' Spafieldi gyűléskor történt gonoszságoknak ingerlőivel, sem azokkal, kik a' Princznek személyes megbántásában részesültek, valami öszsatsatolódásban volnának.

A' Spence' esztelen eszejárásának nyilvánosítására, még ezen kifejezéseket is előhozták írásaiból a' közönséges levelek: — „A' gazdagság' ereje, úgy mond, a' fekvő tulajdonban van elrejtve, mint a' Sámson' ereje a' hajában. Ha a' Philisteusok a' helyett, hogy az ő haját elnyirték, a' feje' bőrit, az Indusok' szokása szerént lebuzták volna, így az ő ereje nem nőtt volna ismét meg. Ne esünk azon hibába, mellyet a' Philisteusok elkövettek; *scalpirozzuk* a' gazdagokat.“

A' Parlamentumi dolgoknak folytatása: —

Alsó ház. — Ezen házban Febr. 26-dikán tette-meg Minister Castlereagh azon projektomot, hogy az általa a' Státus' bátorságára nézve jóvaltatott 4 pontok között az első, a' *Habéas Corpus Aktának* felfüggesztetése, először felolvastassék (Arra, hogy valamely projektum törvényé legyen, a' kívántatik, hogy háromszor olvastassék-fel a' Parlamentumban). A' tárgy sokáig tartó disputálásra adott alkalmatosságot. Burdett egy hosszú beszédet mondott-el, melynek hevességét meg lehet az itt következő kevés kifejezésekből is itélni: — „Én, úgy mond, semmi egyéb öszszeesküvést nem látok, tsak a' Ministereket, melly arra való, hogy a' népet ijeszessék, és az ő (a' Ministerek') követői azok, kik a' titkos biztosságoknak előadásaiokban felhozott lázasztó czédulákat önnön kezeikkel kifüggesztették; a' Ministerek meg erősíttethetik a' Parlamentumban a' magok projektumaikat, a' Westminsteri palota (a' Parlamentum' gyűléseinek háza)

előtt, sőt itt ezen háznak folyasóiban is, vesztő alkotmányokat állíthatnak fel: de mind ezeknek nem lesznek kívánt követkevések; engem legalább telyességgel nem fognak megindítani, megilletni.“ — Erre Minister Castlereagh felszólalván, azt mondotta, hogy neki úgy tetszik, hogy az Orátor nem a' Parlamentom házához, hanem valami más helyen lévő bizonyos személyekhez (a' lázzasztókhoz) intézte ezen szót. — Ezen megjegyzésért megszólítottatott a' Minister. Lord Stanley megmondotta neki, hogy figyelmezzon a' ház' reguláira; a' ház' Orátora is felszólt és kinyilatkoztatta, hogy ezen háznak regulái szerént minden beszédeknek, mellyek ebben elmondattatnak, úgy kell tartattatni, mint a' mellyek egyenesen tsak ezen házhoz intéztetnek. Melly nyilatkoztatással megelégednia' Minister jónaktalálván, utánna 's már éppen az ülés' vége felé L. Cochrane kezdett beszélni, így szollván: Jó lenne, ha a' nép egy kérő levelet adna-be, melly által a' mostani Ministereknek letétettetését kérné. — Végezetre voksolásra került a' disputálás' tárgya, 's mind ezek mellett a' heves kibotsátkozások mellett is 273 vokssokkal 96 ellen meghatározottatott a' Minister' projektumának előszöri felolvasztása, a' melly haladék nélkül meg is esett, 's egyszersmind az is meghatározottatott, hogy a' 2-dik felolvasztása 27-dikben a' 3-dik pedig 29-dikben essék-meg.

Febr. 27-dikén és 29-dikén Lord Castlereagh nem lehetett ugyan jelen az alsó ház' üléseiben, minthogy a' 26-diki ülés után nehéz torok fájást és náthát kapott, de azért a' Habeas-Corpus-Akta' dolga éppen úgy lefolyt, mint ha a' Minister is jelen lett volna, az az, a' Habeas-Corpus-Aktának felfüggesztetése 265 vokssokkal 103 ellen meghatározottatott: — A' felső ház tsak ezen közönséges határszabással erősítette vala meg annak felfüggesztetését: *oly rövid ideig, mint tsak lehet* — hanem az alsó házban kifejezve meghatá-

rozottatott, hogy a' jövő Juliusnak 1-ső napjáig maradjon felfüggeszteve, vagy erő nélkül. — Burdett azt jóvállotta, hogy az elfogattathatandó emberek között nedves és egészségtelen tömlőzbe senkit zárni szabad ne legyen; hogy a' foglyoknak tűz, gyertya, és szabad mozgás engedtessek; hogy vasra ne verjek őket; hogy a' Királyhoz és a' Parlamentumhoz a' fogházakból is kérelmeket intézhessenek, 's feleségeikkel és gyermekeikkel beszélhessenek, 's több effélék. — Ponsoby azt kívánta, hogy tsak Május' 20-dikáig tartson a' nevezett Aktának felfüggesztetése. — Ezen jobbitások és sok más ehez hasonlók között, tsakugyan egynek sem lett semmi foganatja. Úgy határozottatott-meg a' projektom, mint azt a' Minister kidolgozta.

A' felső házban 20 Lordok adtak be protestatziókat a' Habeas-Corpus-Aktának felfüggesztetése ellen, de a' minnek már most, minekutánna egyszer a' Minister jóvállása mind két házokban meghatározottatva van, éppen semmi sikere nintsen. A' protestálók között vannak: A' Sussexi Hertzeg (Augustus Fridrik Királyi Printz) Bedford, Esseks, Lauderdale, Grey, Grosvenor, Holland, 's több ilyenek, a' kik azt mondják a' magok protestálásokban, hogy nékiek úgy látszik, hogy a' titkos biztosságoknak előadásokból nem tettik ki, hogy a' veszedelem oly fenyegető volna, hogy annak elhárítására a' Ministereknek kezében lévő törvények elegendők ne' volnának.

Westminsterben is gyűlést tartottak ezen tárgyra nevezve a' választó jussal bíró polgárok Febr. 25-dikén, és meghatározottak, hogy kérelmet intézzenek az alsó házhoz, hogy meg ne egygyezzenek a' Habeas Corpus Aktának felfüggesztetésében. — Ennek a' kérelemnek sem leve semmi foganatja, valamint szintén némely Londoni újságírók dohogásának se', kiknek telyességgel nem tettik, hogy ez az Akta felfüggesztetett, azt mondván, hogy ez, a'

régibb időkben csak nagyon szorgató környülállások között történt, p. o. mikor valamely Koronaprétendens az országban özszeesküvést's magának pártosokat szerezni iparkodott, vagy pedig mikor Anglia valami igen erős ellenség által fenyegettetett. — Még a' London belső városabeli nagy tanács is gyűlést tartott 's meghatározta vala Febr. 16-dikán, hogy mind két házak' eleibe kérelmet intézzen azért, hogy meg ne' határozzák a' Habeas-Corpus-Aktának felfüggesztését. — Mind bijába. —

(Az Angliai törvények szerint, valamikor ez a' Habeas-Corpus-Akta felfüggesztve nintsen, valamely személynek elfogattatása után legfeljebb is hat óra alatt közölni kell velle, az ő vagy rokonai kívánására azt a' parantsolatot, a' melynél fogva őtet elfogták és a' melyben az ő elfogattatásának oka kifejeztetve van.)

A' *Morning Cronicle*, a' hazának még ezen terhes környülállásai között sem átgurulóva elméskedni. Lord Murrayrol, ki a' Régens Princzel egy hintóban ült, mikor ennek ablaka betörtetett, így ír: Az a' sérelem, mellyet a' Lord' szemének Jan. 28-dikán a' hintó' öszszetört ablakának üvegdarabja okozott, rossz következésű lehet reá nézve, minthogy Szemorvos Doktor Sándor, azt erőssíti, hogy a' Lord ennekutánna nem csak kettőnek, hanem nagyobbak is fog mindent látni.

A f r i k a.

Máltából írják, hogy az Algiriai Dey, mint látszik már elfelejtkezett az Anglusok által lett megfenyítettésről, minthogy megtiltotta, hogy az ő kikötőhelyeiből, gabonát és egyéb eleséget, még csak tojást is, vigyen valaki a' Középtengeren lévő Anglus birtokokba.

W ü r t e m b e r g

Februárius' 3-dikán az istentisztelet után, mellyen ő Felségek a' Király és a' Királyné, a' Titkos Tanácsosok és Ország Rendei jelen voltak, a' Würtembergi ismét öszve hívott Rendeknek gyűlést e'

következendő nevezetes beszéddel nyitotta meg a' Király:

Méltóságos, Fő tiszteletű, Nemes, Kedves HIVEIM! A' boldog emlékezetű Király, az én Atyám, kinek ezen Országra nézve tett ditső érdemeit tisztelettel fogja emlegetni a' História, mihelyt a' köztsendességnek, és Rendnek Európában lett visszaállításával a' Német Statusokban is helyre állítódhatott a' Törvényes állapot: abbéli szándékát egyszeriben kinyilatkoztatta, hogy az Igazgatói-hatalomnak hatarait, a' Státus fontosabb dolgaiban egy Constitutzió által meg akarja állapítani. A' Nép' óhajlásának tökéletesen megfelelt azt jelentvén ki, hogy ezen új és az ország' minden részeivel köz Constitutióban a' Würtembergi Herczegnek hajdani Constitutziójától mind azt a' mit csak alkalmaztatni lehet fel fog venni. Előre is olyan előterjesztéseket tett ő, mellyek háládatos emlékezetet érdemlenek. Én ezt, 's mind azt, valami ezen tárgyban esett, már akkor is azzal a' részvétellel követtem, a' minéműt belem a' Hazaszeretete sugallott, és azzal a' figyelemmel, mellyet jövőendő hivatalom kötelességemmé tett. A' Király az én Atyám nem érhettem meg, hogy ditséretesen kezdett Munkája meg érjen, és így reám szállott az a' kötelesség, hogy azt tökéletességre vigyem. Ámbár az én helybeztetésem ezen tekintetben, megditsóult Atyáméval egészen különbözik: mindazonáltal örömmel engedek ezen kötelességnek, meglevén a' feől győződve, hogy szeretett Népelemek boldogságát tsupán csak a' Törvény állapotjának erős lábra való állításával fundalhatom tartósan meg. Ezen telt úgy remnylem, hogy egy olyan Constitutzió által lehet egyedűl elérnem, mellynek fundamentuma az egyenes, czimere a' nyílt szívűség. — Előadattam én magamnak e' vegre a' rendelt Biztosságnak előleges rajzolatját; Titkos Tanácsomnak véleményét meghalgattam; a' Védelmező, 's ellenkező okokat szorgalmatosan megfontoltam; mindazáltal nem

felejtettem azt is el, hogy mit kíván a' mi időnknek lelke, és mit parantsól Európának, különösen Német Országnak jelenvaló szerkeztetése, kiváltképpen tekintetbevetni. Ezen felsőbb szempontból kell az Uraknak is, Nemes és Kedves Híveim! azon Constitutziónak előleges rajzolatját, melyet én ma az Urakkal, és Népemmel közösen nyomtatásban közlök, megítélni. Tisztelni kell az Uraknak azokat a' köteleztetéseket, mellyek engem mint Német Szövetséges Fejedelmet, mellyek Würtembergát, mint a' Német Szövetségnek egy részét illetik, és velem együtt az egész Német Hazának intereszszéjéhez híven, és erősen hozzá kell magokat tsatolniok. Az Örökös Tartományokbeli Constitutziónak minden még alkalmaztatható Rendszabásai ezen plánumban lelkiismeretszerént talpkövíül tevőlték, gondosan használtattak. Titkos Tanatsosimnak meg van hagyva, hogy azt az Uraknak elébek terjeszszék, és annak minden szakaszánál kifejtéssék azon okokat, mellyek vagy a' hajdani Constitutiótól, vagy a' Biztosságnak most feltett rajzolatjától való eltávozását megigazítják. Ha az Urak, a' mint jusom van várni, ezt a' Projektumot előítélet nélkül meg vizsgálják, által fogják látni mint megtartódott a' régi Constitutziónak a' java, ellenben a' tapasztalás és érettebb gondolkozás is miképpen használtatott arra, hogy szükséges és hasznos jobbitások tétessenek, és az új elemantumok a' régiakkal öszve olvasztassanak. Mar tsak magát azt úgy lehet nézni, mint nagy nyereséget, hogy a' mi az előtt széllyel szórva, és diribbe darabba volt, most az öszve foglaltatván a' határozatlanságnak helyét határozottság foglalta el; e' szerént minden a' Nép közzül meg esmerkedhetik a' Constitutióval; — és hogy az országnak egyes részei egy Törvényes Egészé vagnak egyesítve. A' Thronuson való következőkre nézve szabott Törvények által bátorságba van az ország helyheztesdve az eránt, hogy örökké egy magában fennálló

Státust fog formálni, és az ország' igazgatásáról is lelkiismeret szerént van gondoskodva. A' Státus kormányozása' törvényességének sokkal bizodalmasabb kezesi Centralis Hivataloknak Collegiumok szerént való elintézése, és a' szorosabbá tett felelő tartozás, valamint a' Státus szolgálóinak hivatalokból való ki mozdíthatóságok határok közé való szoritása is, mint a' milyenek valaha voltak. A' Polgároknak nyilvános törvényes állapotjuk környülállásosabbban, és meg nyugtatóbb módon elintéztetett. A' személynek, és a' tulajdonnak szabadsága, a' Törvény előtt való egyformaság, a' *Beszéd, és Irásbéli Szabadság* bátorságba tétettek. Azok a' Gyülekezetek, mellyek külömben oly Tisztviselők által kormányoztattak, kik magok tartották magokat tellyes számban jövendőre a' magok kebelekből választják ezeket, és olyan Deputatusokat rendelnek, kik a' Gyülekezet' jussait a' Tisztviselőkkel szembe védelmezik, és a' Gyülekezet' jussainak igazgatására fel vigyázhatnak. Az Igazgatói Hatalom a' külső dolgokra nézve pontosabbban meg van határozva. Az én Országomnak Rendei ennekutánna a' leg szélesebb értelemben együtt munkálódnak a' Törvényhozáson, midőn ellenben azoknak hajdani befolyások tsupán abban határozódott, hogy hírek nélkül nem szüntethettek meg a' tanátslásokra hozott Rendelések, melyhez azonban az Igazgatás soha sem volt kötve. A' Polgári és Büntető igazság' szolgáltatása nagyobb magaerejűséget nyert; a' legfelsőbb szintűgy mint a' leg alsóbb Papi, és Tanítói Intézeteknek, mind a' Protestansok mind a' Catholicusok' Egyházi Jóságaiknak különös igazgatása által bátorságos fundamentom adattatott. Sokkal jobban el van intézve, mint vajaha, hogy a' Katonáság' száma soha a' Státus' szükségével, és erejével ellenkezésbe ne jöhessen. Én magam mint a' familia' ősi jószágainak magamra, 's maradékimra nézve időszerént való birtokossa a' magános Birtokosoknak

számába lépek; le mondok az azzal öszve kötve volt felsőségi jusokkal való éléről; alája vetem ezen magános javaimat a' Státus adójának. — A' legfelsőbb rangu familiai Birtok, — a' Kamara Jószága — eddig mint az Uralkodó Háznak tulajdonaszemélyes szükségeknek, és azután az Igazgatási költség egy részének kielégítésére szolgált. A' Kamara Jószága' jövedelméből ez előtt meg határozva nem volt része az Uralkodó Háznak változtasson meghatározottá által, — a' többi pedig fordítsason mind tiszta Státus' tzeljaira. Annak hajdan a' Rendek előtt homályba volt igazgatása, a' jövendő Constitutziónak meghatározásai által, tökéletes világosságra hoztatik. Az adófizetés függővé tétetik a' Státus Költségeinek tzelosságába, a' Kamara Jószága jövedelmének elégtelenségébe, és a' Státus' részszerént a' Kamara Jószágából, részszerént az adóbol gyűlt jövedelmeinek jó végre fordításába való belátástól. — A' Rendek vizsgálják meg a' Státus' minden számadásit, és idő szerént való tudósítások által olyan karba helyheztessek, hogy az Igazgatásnak folyamatajára annak egész kiterjedésében figyelmezzenek. A' Státus' hitelezői egy e' végre fundált Adósság-fizető-kaszsa által fedeztetnek, melly az Igazgatásnak, és a' Rendeknek közös felvigyázása alatt az ezt illető törvény ereje szerént közös Tisztek által fognak igazgatódni. — Nem magok magokat tellyes számban tartó falusi 's városi Tisztségeknék Tagjai viselik az én Népemnek leg fontosabb Jussaiban képét, hanem tulajdon szabad választás szerént való férfiak, egyik szakaszban az Ország gyűlésebeliek, a' másikkban örökös Rendek; mert a' Nemességnek a' Státushozképpest való állapotja' természete meggyőzött engemet a' felől, hogy alattvalóim

javával leg jobban megegyez az, hogy az egy különös kamarában tanátskozzon a' Haza' dolgairól. A' Vallásnak tiszteletreméltó szolgálai, és a' mélybelátású Tudósok, öszve lesznek azzal kaptsolva. — (A' többi következik).

B é t s.

Tegnap, Mártzius' 17-dik napján ismét tíz millió forintokat égettek-el a' Glaszin az arra rendelkezve lévő elégető házban, a' már sokszor megirt rendtartással. Ezen tíz milliók az 1816-ban Oktober' 29-dikén kiadatott Felseges Pátensnek erejeszerént kinyitattott 5 per centes költsönözésből gyűltek-be.

Itt alsó Austriában a' Januáriusi és Februáriusi kellemetes időért, igen kedvetlen, havas, nagyon hideg-essős, zivataros, némelykor fagyos napokkal fizet a' Mártzius. A' múlt penteken (Márt. 14-dikén) pedig az a' különös levegői ritkaság is eléfordult itt, hogy délután fagyni kezdvén, azt estvére homályos felhő követte; estve 9-re 3 fertálykor a' hó és jég egygyütt sűrűen hullottak, 9 órakor a' leg keményebb hó-zivatar-közben villámlott, azt nagy égi tsattanás (rövid dördülés) követte, 's ez a' levegőt hirtelen úgy megváltoztatta, hogy fél óramulva az égen szépen látszottak a' tsillagok.

Elegyes Dolgok.

Tirolisban külömbkülömbféle szerentsétlenségeket okozott a' hegyek' tövei mellett lakó embereknek, a' hónap ezen hegyekről lett hirtelen való leomlása. — A' Hamburgumi levelek szerént Bonaparte Lucian Romában passust akart magának venni, hogy házanépével egyetemben Amerikába mehessen, hanem a' Romai Országlószék jónak találta neki ezen passust ki nem adni addig, míg más Hatalmasságoknál is kérdést nem teszen a' dologról.

Martz. 14-dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 380 1/2 — forintot.

Martz. 15 dik napján 100 forint huszas pénzért, Váltótzedulában 379 1/8 — forintot.

Egy Császári aranyért 17 fl. 16 kr.

Martz. 17-dik napján Szaz forint Huszaspénzért, Váltótzedulában 381 5/6 — forintot.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Hivatalos Jelentés.

Néhai Tekintetes Benedekfalvai Ríszel Pál, Magyar Udvari Ágens, Cs. K. Udvarnok, 's több T. N. Vármegyékben Tábla Biró Urnak a' 21-dik számú Magyar Kurírban már jelentett halála valamint számtalan Baráti és Esmerősei között szomorúságot nagy hivatalos dolgaiban rendetlenséget okozhat, hanem ha minden véle öszveköttetésben volt személyek jussaikra eleve felvigyáznak. Kiknek kedvéért ezennel jelentetik, hogy a' megboldogult Testamentomának Executora, T. Tasnádi Szűts István Udvari Ágens úr, minden írományait, és leveleit maga gondviselése alá vette, 's ehez képpent mindnyájan, kiknek valami keresetek vagy, ezzel hivatalosan intetnek, hogy: magokat a' tisztelt T. Tasnádi Szűts István Udvari Ágens Urnál, itt Bétsben, unter den Tuchlauben 470. az első emeletben balra a' fő gráditsnál, reggeli 9 órától fogva délutáni 3 oráig, egy fertály Esztendőnek, vagy is 3 Hónapok' elfolyása alatt, e' folyó Esztendő 's Hónap 15-dikétől fogva számlálva, vagy személyesen vagy pedig frankózott leveleik által jelentsék. Költ Bétsben, Martz. 15-ikén 1817-ik Esztendőben.

J e l e n t é s.

Jelentjük az érdeemes olvasóknak, hogy azon nevezetes Zöld Martzi nevű Haramiának élete és halála, Játékba foglaltatva, közönségessé fog tétettetni, és úgy ajánlatik mind egy igen szép morális és erkölcsi jelenésekkel fel ruházott Darab, nem mint némely minden csínosság és érzés nélkül való haszonvehetetlen munka — azért jelenti a' Szerző, hogy ha még eddig senki ugyan ezen név alatt lévő Munka nyomtatáshoz nem fogott, szándékát változtassa meg, már sajtó alatt lévén a' hirdetett darab — Szent György napi Vásárkor Debreczenben fog találatni egyenként, vagy summáson, a' mint kinek kinek tétzeni fog.

L ó - k ó t y a v e t y e.

Ozóráról T. N. Tólna Vármegyében, ezennel bírül adatik, hogy az it-

lévő Eszterházi Hertzegi Ménesből e' folyó Esztendőben Aprilis Hónapnak 17-dikén délelőtt 9 órakor mintegy 50 Darab helyben nevelt Csödör és Kantzalovak elfognak kótyavetye által adattatni. — Eladattatásoknak oka az, mivel a' rendes számot itt meghaladják. A' Vevő Urak egyszeriben fognak Váltó Czédulában fizetni. — Melly is a' tit. tit. Ménessel bíró, és a' Lótartásban gyönyörködő Uraknak azzal az ajánlással jelentetik, hogy a' magok lófajtájokat, itt eredeti Arabs, és Császári eredeti Anyalovaktól szármozott Csödör és kantzalovaknak tetszések szerént való kapásával javíthatják. Költ Ozórán Martius' 10-dikén 1817-dik Esztendőben.

Hiradás, Kolosvárról Erdélyből.

Az ide való Reformatum Kollegium Typographiája, mellyel egy jó betű öntő műhely is vagy on össze kötve, a' folyó esztendőben esendő Aprilis 24-dikén közönséges kótyavetyén a' többet ígérőnek egy más után folyó hat esztendőkre árendába adatik. Maga a' Typographia, melly egy jó tágas szobában van fel-állitva, áll két Sajtóból, 's azokhoz megkivántató minden féle Deák, Magyar, Német, Görög és 'Sidó öntött betükből, egyéb eszközökből, 's készületekből. A' vele egybe kötött alkalmatosságok ezek: Jó tágas Udvar, ezen jó kút, szép veteményező kert, két jó lakó szoba, bolt, konyha és pintze. A' Concurrensben megkivántatik, hogy elegendő Cautiót tudjon állítani, 's a' betűöntéshez is értsen, a' lévén egyik feltétele a' kiadásnak, hogy tartoznék a' kopott betüket ujra önteni a' Kollegyom betű öntő műhelyében. Egyéb feltételek a' környülálláshoz képest változtathatók, de minden esetre illendők lévén, ezeket a' kótyavetye alkalmatosságával is meg lehet állítani; vagy előre is értekezödni erántok a' Kollegyom Elöljáróinál. Kolosvár, Febr. 13-dikán 1817.

a' Kolosvári Ref. Kolle.
vóm Elöljárói.